

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Όλγας Τσόλκα.....	7
Προλογικό σημείωμα συγγραφέα.....	9
Συντομογραφίες.....	19

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Αντικείμενο.....	23
B. Δομή και μεθοδολογικές επισημάνσεις.....	24

Μέρος Πρώτο

Η ανάπτυξη της «συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις» στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η παραδοσιακή σύλληψη της «διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις» στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και η συμβολή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην εξελικτική διαμόρφωσή της

A. Εισαγωγικές διευκρινίσεις ως προς την έννοια και το ρυθμιστικό πεδίο της «διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις».....	27
B. Επισκόπηση συμβατικών κειμένων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη «διεθνή συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις».....	32
Γ. Αρχές και κανόνες της «διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις».....	38
1. Η κρατική κυριαρχία και συνδεδεμένοι με αυτή κανόνες.....	38
1.1. Η κρατική κυριαρχία.....	38
1.2. Η αρχή της αίτησης.....	40
1.3. Ο όρος του διττού αξιοποίνου.....	41
1.4. Η αρχή της ειδικότητας.....	43
1.5. Η μη έκδοση ημεδαπών και η αρχή “aut dedere aut judicare”.....	44
1.6. Ο όρος της αμοιβαιότητας.....	45
1.7. Η ύπαρξη ασυλιών.....	46
1.8. Η μη δίωξη για στρατιωτικά, πολιτικά και φορολογικά εγκλήματα.....	46

Περιεχόμενα

2. Η κανονιστική εμβέλεια των θεμελιωδών δικαιωμάτων.....	47
2.1. Δικαιώματα του καθ' ου κατά τις διαδικασίες της «διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις».....	47
2.2. Ρήτρα επιφύλαξης της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης.....	49
2.2.1. Τα θεμελιώδη δικαιώματα ως όριο στη «συνεργασία».....	49
2.2.2. Τα επιμέρους θεμελιώδη δικονομικά δικαιώματα κατά την εκάστοτε διαδικασία.....	55
2.3. Ρήτρα επιφύλαξης της συνταγματικής δημόσιας τάξης.....	60
2.4. Ειδικότερα επί της αρχής “ne bis in idem”.....	62
Δ. Επισκόπηση των ρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων.....	63
1. Ποιοτικά χαρακτηριστικά και πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.....	63
2. Διαδικασία υποβολής της αίτησης μικρής δικαστικής συνδρομής και απόφασης επ' αυτής.....	65
3. Εκτέλεση της αίτησης μικρής δικαστικής συνδρομής.....	66
3.1. Λόγοι μη παροχής της συνδρομής.....	66
3.2. Διαδικασία εκτέλεσης της αίτησης μικρής δικαστικής συνδρομής.....	68
3.3. Δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών.....	69
4. Συμπερασματική αξιολόγηση.....	71
Ε. Αναγκαιότητα μεταλλαγών του νομικού πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρώπης προς την κατεύθυνση μιας «διεθνικής δικαιοσύνης» που σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οι κρίσιμες μεταλλαγές της «δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις» στην Ευρωπαϊκή Ένωση

A. Εξελικτική διαμόρφωση της «δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις» εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης».....	79
1. Από τη Συνθήκη της Ρώμης στη Συνθήκη της Νίκαιας.....	79
2. Η Συνθήκη της Λισαβόνας.....	85
B. Η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών ως θεμελιική αρχή.....	90
1. Έννοια και λειτουργία.....	90
2. Αμοιβαία αναγνώριση – αμοιβαία εμπιστοσύνη – θεμελιώδη δικαιώματα.....	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως κανονιστική δέσμευση για την ανάπτυξη της ενωσιακής «δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις»

A. Γενικό κανονιστικό πλαίσιο (άρθρα 2, 6 ΣΕΕ, 67 § 1 ΣΛΕΕ και ΧΘΔΕΕ).....	99
B. Σχέση μεταξύ ενωσιακών ρυθμίσεων και εθνικής συνταγματικής ταυτότητας ...	105
Γ. Οι Οδηγίες για τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων στο πεδίο των ποινικοδικονομικών δικαιωμάτων	108
1. Προκαταρκτικές επισημάνσεις	108
2. Η Οδηγία 2010/64/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία.....	110
3. Η Οδηγία 2012/13/ΕΕ σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών	112
4. Η Οδηγία 2013/48/ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα πρόσβασης σε δικηγόρο, ενημέρωσης τρίτου προσώπου και επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη στέρηση της ελευθερίας.....	113
5. Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του.....	115
6. Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/800 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις παιδιών υπόπτων ή κατηγορουμένων	118
7. Η Οδηγία (ΕΕ) 2016/1919 σχετικά με τη δικαστική αρωγή υπόπτων, κατηγορουμένων και εκζητουμένων.....	119

Μέρος Δεύτερο

Η μικρή δικαστική συνδρομή ως ρυθμιστικό αντικείμενο της ενωσιακής «συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Θέσπιση συμβατικών κανόνων με βάση το παραδοσιακό σύστημα αρχών της «διεθνούς συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις»

A. Εισαγωγικές επισημάνσεις.....	123
B. Η Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν	125
Γ. Η Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	127
1. Επισκόπηση των ρυθμίσεων της Σύμβασης	127
2. Δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών	130
Δ. Η «ενδιάμεση» Απόφαση-Πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ σχετικά με τις κοινές ομάδες έρευνας.....	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Έκδοση Αποφάσεων-Πλαίσιο με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης

A. Προκαταρκτικές επισημάνσεις.....	133
B. Η Απόφαση-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ σχετικά με την απόφαση δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων	134
1. Επισκόπηση των ρυθμίσεων της Απόφασης-Πλαίσιο.....	134
2. Δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών	136
Γ. Η Απόφαση-Πλαίσιο 2008/978/ΔΕΥ σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων	137
1. Επισκόπηση των ρυθμίσεων της Απόφασης-Πλαίσιο.....	137
2. Δικαιώματα των ενδιαφερομένων μερών	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η πορεία προς την έκδοση της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ

A. Η ανάγκη εξέλιξης του νομικού πλαισίου της ΕΕ.....	143
B. Οι διεργασίες που οδήγησαν στην έκδοση της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ	145

Μέρος Τρίτο

Η Οδηγία 2014/41/ΕΕ για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και η ενσωμάτωσή της στην ελληνική έννομη τάξη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Νομική βάση, στόχοι και ενσωμάτωση της Οδηγίας

A. Η νομική βάση της Οδηγίας.....	153
B. Οι επιδιωκόμενοι στόχοι της Οδηγίας.....	155
Γ. Εισαγωγικές επισημάνσεις ως προς την ενσωμάτωση της Οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη με τον Ν. 4489/2017	159
1. Η σχέση μεταξύ της Οδηγίας και του Ν. 4489/2017.....	159
2. Η ένταξη του Ν. 4489/2017 στην εσωτερική έννομη τάξη.....	161

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Γενικά χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

A. Έννοια της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	165
B. Η εκτέλεση ερευνητικών μέτρων ως αντικείμενο της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	168
Γ. Το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας για την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας.....	173

Δ. Οι αρχές έκδοσης και εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	185
1. «Αρχή έκδοσης» της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	185
2. «Αρχή εκτέλεσης» της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	190
Ε. Ενδιάμεση αξιολόγηση του νέου θεσμού.....	191

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η διαδικασία έκδοσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

A. Οι προϋποθέσεις έκδοσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	195
1. Απαραίτητη και αναλογική.....	195
2. Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις και στο κράτος έκδοσης	197
3. Επί του δικαστικού ελέγχου τήρησης των προϋποθέσεων.....	199
B. Η μορφή και το περιεχόμενο της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	202
Γ. Η διαβίβαση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	208
Δ. Συμπερασματικές παρατηρήσεις	210

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Οι διαδικασίες αναγνώρισης και εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

A. Η παραλαβή της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	213
B. Η αναγνώριση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	215
Γ. Η διαδικασία της υπό όρους εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	217
1. Υποχρέωση εκτέλεσης.....	217
2. Κατ' αρχήν εφαρμογή του κανόνα "forum regit actum"	218
3. Συρροή με άλλη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας ή με αίτηση μικρής δικαστικής συνδρομής.....	220
Δ. Η δυνατότητα επιλογής από την αρχή εκτέλεσης μέτρου διαφορετικού από το εντελλόμενο.....	222
1. Το σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο	222
2. Η εξαίρεση των «πάντοτε διαθέσιμων» ερευνητικών μέτρων.....	225
Ε. Οι προθεσμίες αναγνώρισης και εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	227
ΣΤ. Οι προϋποθέσεις αναβολής της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	229
Z. Η διαβίβαση των αποδεικτικών μέσων	232
Η. Η δυνατότητα συνδρομής αρχών του κράτους έκδοσης κατά την εκτέλεση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας και το ζήτημα της αστικής και ποινικής ευθύνης τους	234
1. Η συμμετοχή των αρχών του κράτους έκδοσης	234
2. Η αστική και ποινική ευθύνη των αρχών του κράτους έκδοσης	237
Θ. Η υποχρέωση τήρησης της εμπιστευτικότητας των ερευνών	238
Ι. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	241

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Οι λόγοι μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας

A. Προκαταρκτικές διευκρινίσεις	245
B. Ο όρος του διττού αξιοποίνου και η μερική κατάργησή του	249
1. Η βασική ρύθμιση του όρου του διττού αξιοποίνου και της κάμψης του.....	249
2. Η μη πρόβλεψη στο εσωτερικό δίκαιο του εντελλόμενου μέτρου για το εκάστοτε συγκεκριμένο έγκλημα.....	253
3. Η περαιτέρω κάμψη του όρου του διττού αξιοποίνου.....	255
Γ. Η επιφύλαξη της εδαφικότητας	257
Δ. Το είδος των διαδικασιών σε συνδυασμό με την πρόβλεψη του ερευνητικού μέτρου στο εσωτερικό δίκαιο	262
E. Η εθνική ασφάλεια.....	262
ΣΤ. Η ύπαρξη προνομίων και ασυλιών	264
Z. Η ρήτρα επιφύλαξης της προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων.....	268
1. Ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής.....	268
2. Ειδικότερες εκφάνσεις.....	277
2.1. Το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.....	277
2.2. Η προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.....	280
2.3. Η αρχή της αναλογικότητας	288
H. Η αρχή “ne bis in idem”	291
Θ. Η ελευθερία της έκφρασης στα μέσα ενημέρωσης.....	294
I. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	297

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Τα «ορισμένα διερευνητικά μέτρα» και η παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών ως επιμέρους ρυθμιστικά αντικείμενα της Οδηγίας και του Ν. 4489/2017

A. Εισαγωγικές διευκρινίσεις	303
B. Η προσωρινή μεταγωγή κρατούμενων με σκοπό την εκτέλεση ερευνητικών μέτρων	306
Γ. Η εξέταση με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδο- ση ή με τηλεφωνική διάσκεψη	311
1. Προκαταρκτικές επισημάνσεις	311
2. Η εξέταση με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετά- δοση	313
3. Η εξέταση με τηλεφωνική διάσκεψη	318
Δ. Η παροχή πληροφοριών σχετικά με τραπεζικούς και άλλους χρηματοοικονο- μικούς λογαριασμούς και με τις αντίστοιχες συναλλαγές	319
E. Τα ερευνητικά μέτρα για τη συγκέντρωση αποδεικτικών μέσων σε πραγμα- τικό χρόνο, συνεχώς και για ορισμένο χρονικό διάστημα.....	326

ΣΤ. Οι μυστικές έρευνες	329
Z. Η παρακολούθηση των τηλεπικοινωνιών.....	332
1. Προκαταρκτικές επισημάνσεις	332
2. Παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών με την τεχνική βοήθεια άλλου κράτους-μέλους.....	332
3. Παρακολούθηση τηλεπικοινωνιών χωρίς την τεχνική βοήθεια άλλου κράτους-μέλους.....	335
4. Επιμέρους παρατηρήσεις	336
H. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	341

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Τα ποινικοδικονομικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων προσώπων σύμφωνα με την Οδηγία και τον Ν. 4489/2017

A. Γενικές επισημάνσεις.....	349
B. Τα προβλεπόμενα δικαιώματα των υπόπτων και των κατηγορουμένων	352
1. Εγγυήσεις διασφάλισης μιας δίκαιης διαδικασίας.....	352
1.1. Η αιτιολόγηση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας	352
1.2. Το δικαίωμα υποβολής αίτησης έκδοσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.....	354
1.3. Το τεκμήριο αθωότητας	358
2. Τα δικαιώματα υπεράσπισης	359
2.1. Το δικαίωμα πληροφόρησης	359
2.2. Το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης.....	365
2.3. Το δικαίωμα σε συνήγορο.....	367
3. Το δικαίωμα άσκησης ενδίκων μέσων.....	372
3.1. Προκαταρκτικές επισημάνσεις.....	372
3.2. Επί των «διαθέσιμων» ενδίκων μέσων στο κράτος έκδοσης και στο κράτος εκτέλεσης.....	373
3.3. Επιμέρους ρυθμίσεις της Οδηγίας και του Ν. 4489/2017.....	380
3.4. Ειδικότερες επισημάνσεις ως προς την εσωτερική έννομη τάξη	385
Γ. Η ελλειμματική διασφάλιση των δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων προσώπων.....	386
1. Τα κενά της Οδηγίας και του Ν. 4489/2017.....	386
1.1. Επί των δικαιωμάτων των υπόπτων και των κατηγορουμένων	386
1.2. Ειδικότερα επί των δικαιωμάτων των καθ' ων νομικών προσώπων.....	389
1.3. Επί των δικαιωμάτων των τρίτων μερών	392
2. Η προβληματική της αποδεικτικής αξιοποίησης των συλλεγόμενων αποδεικτικών μέσων στο κράτος έκδοσης	398
Δ. Κριτικές παρατηρήσεις.....	401

Περιεχόμενα

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Η αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας μέσω της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας και τα δικαιώματα του καθ' ου	405
Βιβλιογραφία.....	413
Ευρετήριο.....	451